

Ibragimova Mashxura –

Toshkentdagi xalqaro Vestminster universiteti qoshidagi

akademik litsey katta o'qituvchisi

Anotatsiya: Ushbu maqolada kundalik turmushda maqollarning o'ri va ularning hayotiy tajriba, axloqiy qadriyatlar hamda ijtimoiy munosabatlarni mustahkamlashdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Maqollar qisqa, mazmunli iboralar bo'lib, hayotiy haqiqatlar va insoniy tajribalarni ifodalaydi. Ular oilaviy tarbiya, ish joyida samaradorlikni oshirish, shaxslararo muloqotni boyitish kabi sohalarda keng qo'llaniladi. Maqolada nemis tilidagi mashhur maqollar misol keltirilib, ularning kundalik hayotdagi qo'llanilishiga misollar beriladi. Maqollar xalq donishmandligini o'zida mujassam etib, turli vaziyatlarda yordamchi vosita sifatida xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: maqollar, ijtimoiy munosabatlar, maqollarning qo'llanilishi, axloqiy qadriyatlar, kundalik hayot, tarbiyaviy maqollar.

Maqollar, avlodlar davomida shakllangan xalq donishmandligi va tajribasining yorqin aksidir. Ular qisqa, ammo mazmunli jumlar bo'lib, hayotiy haqiqatlar va insoniy tajribalarni o'zida ifodalaydi. Kundalik hayotda maqollar orqali turli voqea va holatlarni qisqa va tushunarli tarzda izohlash mumkin. Turli tillarda maqollar mavjud bo'lib, ularning ma'nosi milliy mentalitet va hayotga bo'lgan qarashlar bilan chambarchas bog'liqdir. Ushbu maqolada maqollarning kundalik hayotdagi o'ri va ularning qanday vazifalarni bajarishi haqida fikr yuritiladi. Shuningdek, nemis tilidagi bir necha maqollarning misollari keltiriladi.

Maqollarning asosiy vazifalari

1. Donishmandlikni yetkazish

Maqollar asosan hayotiy tajriba va donishmandlikni qisqa shaklda ifodalash uchun ishlatiladi. Ular insonlarning turli vaziyatlarga munosabatini o'zida mujassam qiladi. Misol uchun, nemis tilidagi "***Morgenstund hat Gold im***

"Mund" (**"Ertalabki soatlarning og'zi oltin"**) maqoli erta turish va vaqtni unumli ishlatishning muhimligini ta'kidlaydi. Bu maqol kundalik hayotda, ayniqsa, ishda yoki o'qishda samaradorlikni oshirish uchun qo'llaniladi.

2. Ogohlantirish va maslahatlarga yo'naltirish

Ko'p maqollar ogohlantirish yoki maslahatlarga yo'naltirilgan. Ular insonlarga xatolardan saqlanishni o'rgatadi va qanday yo'l tutish kerakligini ko'rsatadi. Misol uchun, **"Wer im Glashauss sitzt, sollte nicht mit Steinen werfen"** (**"Shisha uyda yashayotgan odam tosh otmasligi kerak"**) maqoli odamlarning o'zlarini tanqid qilishdan avval o'z xatti-harakatlarini ko'rib chiqishi kerakligini bildiradi. Kundalik turmushda bu maqol boshqalarga noto'g'ri munosabat ko'rsatmaslik va har bir inson o'zining kamchiliklarini ham hisobga olish kerakligini eslatadi.

3. Axloqiy qadriyatlarni o'rgatish

Maqollar insonlarga axloqiy qadriyatlarni singdirishning samarali vositasi bo'lib xizmat qiladi. Ular orqali jamiyatning umumiy qabul qilingan me'yorlari va qoidalari ifodalanadi. Masalan, **"Ehrlich währt am längsten"** (**"Halollik eng uzoq davom etadi"**) maqoli halollik va poklikni targ'ib etadi. Bu kundalik hayotda halol bo'lishning uzoq muddatda foydali ekanligini ta'kidlaydi va yosh avlodni shu qadriyatga o'rgatishda yordam beradi.

4. Ijtimoiy munosabatlarni mustahkamlash

Maqollar ko'pincha ijtimoiy munosabatlarni mustahkamlashda, yaqinlar o'rtasidagi muloqotni boyitishda ishlatiladi. Ular qiziqarli va o'yantiruvchi izohlarga aylanishi mumkin. Misol uchun, **"Geteilte Freude ist doppelte Freude"** (**"Bo'lishilgan quvonch ikki hissa bo'ladi"**) maqoli ijtimoiy aloqalarning muhimligini va quvonchlarni boshqalar bilan bo'lishish orqali ularning kuchayishini ko'rsatadi. Bu turmushda oila va do'stlar bilan munosabatlarda qo'llaniladi.

Maqollarning turli sohalarda qo'llanilishi

1. Oilada (In der Familie)

Oilada maqollar odatda tarbiya jarayonida qo'llaniladi. Ota-onalar farzandlariga hayotiy masalalar bo'yicha o'git berish uchun maqollardan

foydalanadi. Masalan, "*Was du heute kannst besorgen, das verschiebe nicht auf morgen*" ("*Bugun qilsa bo'ladigan ishni ertaga qoldirma*") maqoli bolalarni vaqtni to'g'ri rejalashtirish va dangasalikka berilmaslikka o'rgatadi.

2. Ishda va biznesda (Auf der Arbeit und im Geschäft)

Ish joylarida va biznes sohasida maqollar motivatsiya manbai bo'lib xizmat qiladi. Ular ishchilarga samaradorlik va jamoaviy ishlash zarurligini tushuntiradi. Misol uchun, "*Viele Köche verderben den Brei*" ("*Ko'p oshpaz bo'lsa, taom buziladi*") maqoli ishda tartib va mutanosiblikka e'tibor berish kerakligini bildiradi. Jamoaviy ishda har bir kishining o'z vazifasini aniq bajarishi zarurligini eslatadi.

3. Do'stlar o'rtasidagi muloqotda

Do'stlar o'rtasidagi suhbatlarda maqollar ko'pincha kulgili yoki hazilomuz ma'noda ishlatiladi. Masalan, "*Kleine Geschenke erhalten die Freundschaft*" ("*Kichik sovg'alar do'stlikni saqlaydi*") maqoli do'stlikni mustahkamlash uchun kichik e'tiborning ahamiyatini ko'rsatadi. Bu kundalik hayotda insonlar o'rtasidagi ijtimoiy aloqalarni saqlash va ularga mehr ko'rsatishning oson usuli hisoblanadi.

Xulosa

Maqollar kundalik turmush tarzida insonlarga hayotiy tajriba va qadriyatlarni o'rgatishda muhim rol o'ynaydi. Ular qisqa, ammo mazmunli iboralar orqali hayotning turli tomonlarini yoritadi va insonlarning muloqotini boyitadi. Donishmandlik, maslahatlarga yo'naltirish, axloqiy qadriyatlarni targ'ib qilish va ijtimoiy munosabatlarni mustahkamlash kabi vazifalarni bajaruvchi maqollar turli sohalarda keng qo'llaniladi. Nemis tilidagi maqollar esa insoniyatning umumiy tajribasi va hayot haqiqatlariga asoslanib, milliy madaniyatning ajralmas qismi bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Schmidt, P. (2011). Sprichwörter als Kulturspiegel der Gesellschaft. Frankfurt: Kultur und Gesellschaft Verlag.
2. Lange, E. (2016). Maqollar va ularning tarixi. Toshkent: O'zbekiston Matbuot.